

Теорія вибуху

**ЛІНГВОКУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ
АМЕРИКАНСЬКОГО СЛЕНГУ В УКРАЇНСЬКОМУ КІНОПЕРЕКЛАДІ
(на матеріалі серіалу *The Big Bang Theory* / «Теорія великого вибуху»)**

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СЛЕНГУ В КІНОДИСКУРСІ	7
1.1. Поняття соціальної діалектології та її складників	7
1.2. Кінодискурс як середовище актуалізації соціального статусу й відповідного мовлення персонажів	9
1.3. Функціональні характеристики жаргонно-просторічної комунікації в кінофільмах	11
1.4. Американський сленг як проблема українського кіноперекладу	12
1.5. Методологія перекладознавчого дослідження	13
Висновки до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. АМЕРИКАНСЬКИЙ СЛЕНГ В УКРАЇНСЬКОМУ КІНОПЕРЕКЛАДІ: ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ	16
2.1. Міжкультурні й соціопсихологічні аспекти перекладу	16
2.2. Мовностилістичні показники якості перекладу сленгізмів	17
2.2.1. Лексико-семантичні особливості	18
2.2.2. Морфолого-синтаксична стилізація мовлення персонажів	19
2.3. Перекладацькі трансформації при передачі сленгізмів	20
2.4. Проблеми й рішення щодо неадекватності перекладу	23
Висновки до розділу 2	24
ВИСНОВКИ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28
ДОДАТОК А. Прийоми перекладу сленгізмів	30

ВСТУП

Невід’ємним атрибутом живого функціонування будь-якої мови є існування в ній своєрідних підмов – так званих соціолектів [6, с. 22]. Вони є відгалуженням загальнонародної мови та спричинені соціально-професійною диференціацією суспільства. До них належать арго, жаргон, сленг і просторіччя, що в кінодискурсі є важливими засобами відтворення мовленнєвої характеристики персонажа.

Актуальність наукової роботи визначається необхідністю уточнити міжкультурні й міжмовні особливості активізації уваги глядачів до стилізації розмовного мовлення кіноперсонажів. Так, сленг приваблює своєю метафоричністю, виразністю й розмовною влучністю. Його застосовують, щоб відійти від прийнятого літературного шаблону, передати сучасність і різноманітність мовлення та підкреслити настрій і ставлення мовця. Переклад сленгу передбачає врахування багатьох лінгвопрагматичних аспектів, а тому потребує належної уваги до прийомів, засобів та параметрів адекватності міжмовних відповідників.

Визначенню поняття «сленг» та його особливостей приділяли увагу багато мовознавців – як вітчизняних (зокрема Л. Ставицька, О. Матвіяс, С. Мартос, О. Тараненко, О. Кондратюк, В. Радчук, Ю. Василенко, Л. Мацько), так і зарубіжних (зокрема І. Гальперін, Н. Тропіна, Т. Нікітіна, В. Хом’яков). Є безліч визначень сленгу, які навіть суперечать одне одному. Розбіжності полягають у встановленні масштабності поняття. Так, існує думка, що сленг містить тільки виразні слова, які мають еквівалент у літературній мові. Інші філологи вважають, що сленг – це вся нестандартна лексика. Варто згадати словники Г. Баумана, Дж. Готтена, Е. Партріджа, В. Берка, де словам-сленгізмам приділяється особливе місце; проте в них цей термін означає зовсім різні явища, на кшталт «низька вульгарна мова», різні жаргони й арго, але тільки в останню чергу під сленгом розуміють особливу нелітературну розмовну мову [18, с. 33]. При цьому недостатньо уваги приділяється розгляду

сленгу як перекладознавчої проблеми, якій присвячені, наприклад, наукові праці І. Бик, О. Лапової, Т. Холстиної [15, с. 67]. Також важливою проблемою є застосування та передача сленгу саме через кіномистецтво, де задля спрощення сприйняття тексту використовують найрізноманітнішу лексику, зокрема сленгізми. Це допомагає зробити діалоги більш емоційно забарвленими та передати настрій і почуття персонажів. Таким чином, актуальність дослідження визначається необхідністю більш повного виявлення та всебічного вивчення проблеми передачі американського сленгу українською мовою для досягнення адекватності кіноперекладу.

Об'єктом дослідження є американський сленг у перекладознавчому аспекті.

Предмет дослідження становлять лінгвокультурні особливості передачі американського сленгу в українському кіноперекладі.

Мета роботи – визначити специфіку відтворення сленгу при перекладі англomовних кінофільмів українською мовою.

Відповідно до мети сформульовано такі **завдання дослідження**:

- 1) встановити місце сленгу в кінодискурсі та виявити його функціональні характеристики;
- 2) визначити основні проблеми передачі американського сленгу в українському кіноперекладі;
- 3) проаналізувати лінгвокультурні особливості перекладу сленгізмів;
- 4) виявити використання різних перекладацьких прийомів при відтворенні сленгу на конкретному кіноматеріалі;
- 5) визначити проблеми неадекватного кіноперекладу та їх можливе вирішення.

Методи дослідження, застосовані в науковій роботі, такі: суцільної вибірки, дистрибутивного аналізу, соціокультурного аналізу; описовий метод, смислового, морфологічного, контекстного й словотвірного аналізу, а також зіставлення та кількісних підрахунків.

Матеріалом дослідження слугував серіал The Big Bang Theory та його україномовний переклад («Теорія великого вибуху»).

Наукова новизна визначається розробкою методики перекладознавчого дослідження сленгу та встановленням типології використання перекладацьких прийомів для подолання труднощів і забезпечення адекватності кіноперекладу американського сленгу засобами української мови.

Практичне значення полягає в тому, що результати дослідження можуть використовуватися як поради щодо типових прийомів перекладу й уникнення помилок при відтворенні американського сленгу в українських кіноперекладах, зокрема в навчальних курсах з лінгвостилістики та перекладу, а також при написанні кваліфікаційних наукових робіт.

Апробація результатів дослідження проводилася в рамках VI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Мовна комунікація і сучасні технології у форматі різнорівневих систем» (м. Бахмут, 25 листопада 2021 року). За матеріалами доповіді було здійснено одноосібну **публікацію**: «Лінгвокультурна специфіка відтворення американського сленгу в українському кіноперекладі (на матеріалі серіалу The Big Bang Theory / “Теорія великого вибуху”)».

Структурно наукова робота складається зі вступу, двох розділів із висновками до кожного, висновків, списку використаних джерел (21 позиція) та додатка. Загальний обсяг роботи – 41 сторінка з урахуванням додатка щодо прийомів перекладу сленгізмів; обсяг основної частини роботи – 21 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СЛЕНГУ В КІНОДИСКУРСІ

1.1. Поняття соціальної діалектології та її складників

Лексика та її складові безпосередньо залежать від дійсності, тому вони постійно й суттєво змінюють свій склад під впливом зовнішніх чинників. Поява нових і зникнення старих предметів і явищ спричиняють появу відповідних лексем або зміну їхніх значень, тому таке поняття, як соціолект, тобто різновид мови, що вживається як засіб порозуміння між особами, пов'язаними не лише територією, але й фаховою або соціальною спільністю, варте особливої уваги мовознавців. Соціолектами вважають соціальні діалекти, що в науковій літературі часто характеризуються в досить широкому сенсі, оскільки до цієї групи відносять всі наявні соціально зумовлені різновиди мови [4, с. 66]. В. Бондалетов вважає, що діапазон понятійного наповнення терміна «соціальний діалект» справді широкий – від форми існування мови до одного з різновидів її соціальної диференціації [4, с. 67].

Загалом мовознавці визначають термін «соціальний діалект» приблизно однаково, як мову певних соціальних груп. Зокрема в словнику О. Ахманової «Соціальний діалект – це діалект, який належить будь-якій соціальній спільноті чи групі людей» (переклад наш – О.Ю.) [2, с. 127].

При аналізі термінології також важливим питанням постає класифікація соціальних діалектів, що мають свої особливості в різних мовах.

Так, Е. Партрідж виділяє сленг, колоквіалізми, кент, вульгаризми як підрозділи мови. У США цей прошарок лексики зазвичай містить професійні діалекти, групові (корпоративні) жаргони, а також жаргони (арго) декласованих елементів суспільства. Більшість науковців зазначають, що в англійській лексикології ці мовні підсистеми звичайно включаються в поняття сленг, або, точніше, спеціальний сленг (*special slang*), протиставлений загальному сленгу

(general slang), що входить у загальноповживане просторіччя. Водночас В. Хом'яков у працях, присвячених англійській лінгвістичній традиції, надає свою класифікацію, в якій виділяє такі категорії лексики, як колоквиалізми, сленгізми, кентизми, жаргонізми й вульгаризми, що входять до складу просторіч [3, с. 4]. Л. Ставицька вважає найприйнятнішою таку термінологічно-поняттєву класифікацію соціальних діалектів: арго, жаргон, професійний жаргон, сленг [16, с. 22].

Попри різноманіття та численність робіт з питань соціолектів та їхніх класифікацій, все ще є невирішені проблеми, наприклад, щодо узагальнення типів соціальних діалектів, зокрема арго, жаргону, сленгу. Так, поняття арго, жаргон і сленг семантично є дуже близькими, а в англійській мові до кінця ХІХ століття взагалі вважалися словами-синонімами. Згодом у лінгвістиці ХХ–ХХІ ст. для позначення субстандартної лексики почали використовувати три основні терміни: арго, жаргон і сленг. Загальноприйнята відмінність полягає в тому, що сленг позначає «нестандартну, неформальну лексику загального використання», а також «спеціальну лексику підгруп і субкультур». Жаргон – слова і вирази, характерні для тієї або іншої професії або різновиду діяльності. Арго – це особлива мова кримінального світу [14, с. 44–45]. Однак спільної думки щодо визначення й розмежування цих понять досі немає, а отже, питання залишається дуже актуальним і потребує подальших досліджень.

М. Руденко зазначає, що «термін *арго* – французького походження. З приводу етимології арго дослідники часто обмежуються типовим поясненням: “за своїм походженням неясне” і посилаються при цьому на тлумачення А. Доза, який саму лексему *argot* уважав спорідненою французькому дієслову *hargoter* – “лаяти, сварити”» [14, с. 46]. Відомо, що у Франції в ХІV–ХV ст. з'явилася мова кримінального світу під назвою *argot*, а пізніше так почали називати умовну мову студентів, акторів, жокєїв і спортсменів. У наш час цей термін використовують для позначення різних жаргонів, наприклад, *cabbage* зі значенням грошей, чи *feather* – ніж або лезо, і навіть фамільярно-розмовної мови парижан.

Поняття *жаргон* також має французьке походження, хоча його етимологічне значення викликає диспут серед мовознавців. Більшість розуміють етимологію терміна до кінця не з'ясованою. М. Фасмер уважав, що жаргон походить від французького *jargon* «наріччя, жаргон», яке утворюють від гало-романського *gargone* «балаканина» [14, с. 48]. В українському мовознавстві з радянських часів жаргон позначає явища диференціації мови, що мають вужчу соціальну базу: військовий жаргон (*дух* – молодий солдат), жаргон моряків (*салага* – молодий матрос), студентський (*препод* – викладач) чи молодіжний жаргон (*юзер* (від англ. *user*) – користувач).

Сленг – англійський термін, що посідає особливе місце серед соціальних діалектів в англійській мові. На сьогодні є декілька версій щодо етимології цього поняття. Зокрема за Ф. Гроузом, слово *slang* також, як і *cant*, походить від таємної мови мандрівних бідних циган. А Дж. Хоттен вважає, що однією з перших етимологічних ліній стало зведення слова *slang* до циганського *slang* «мова». Деякі вчені вважають термін «сленг» синонімічним до «жаргон», проте вони не є тотожними. Прикладами сленгізмів в українській мові можуть слугувати слова *лажа* (від англ. *lie*) – обман, брехня; *дедлайн* (від англ. *deadline*) – кінцевий термін подання чогось.

Незважаючи на велику кількість досліджень із питань соціальних діалектів та їхніх складників, у наш час все ще є термінологічні розбіжності в тлумаченні термінів і відповідних понять у різних лінгвістичних школах світу.

1.2. Кінодискурс як середовище актуалізації соціального статусу й відповідного мовлення персонажів

Кіномистецтво відіграє важливу роль у житті суспільства, і багато людей вважають перегляд фільму в кінотеатрі чи вдома одним із найкращих способів розваги. Кіноіндустрія сьогодення сповнена різноманітністю своєї продукції, котра відповідає смакам різних вікових і соціальних груп. Фільми, за визначенням В. Хом'якова, постійно визначають, зміцнюють та перетворюють

світосприйняття глядача [19]. Також важливою рисою кіно є його здатність передавати почуття, звички, звичаї й традиції, навіть занурювати людину в світ ілюзій. Кінофільм формує світогляд людини, збагачує або збіднює її духовно, емоційно насичує та викликає посмішку або сльози, радість або смуток, збудження або відчуття душевного спокою. Кіно може змінювати внутрішній стан людини, її характер, поведінку й навіть звички.

Фільми допомагають розкрити культурне й соціальне середовище персонажів через кінотекст, що містить лінгвістичні (репліки, титри, пісні) та нелінгвістичні (образи, рухи, інтер'єр, пейзаж, спецефекти, реквізит) засоби, а тому в лінгвістиці кінодискурс посідає важливе місце. Кінодискурс – це аудіовізуальний вид дискурсу, специфіка якого в тому, що шлях інтерпретатора наявний у ньому від тексту до мови, тоді як у природному живому спілкуванні порядок зворотній. Задля спрощення сприйняття такого тексту в кінодискурсі використовується найрізноманітніша лексика, зокрема жаргонізми, сленгізми, професіоналізми, неологізми тощо. Така лексика зазвичай притаманна молоді, яка використовує її як протест проти узвичаєних норм, підкреслюючи вічний конфлікт «батьки – діти». Наприклад, популярний вислів *Ok, boomer*, який вважають еквівалентом закочених очей, коли немає сил сперечатися з представником старшого покоління. Сленг відображає характер життя людей, зокрема інтелектуальну чи фізичну діяльність, навколишній світ та його оцінку, захоплення особи, її відносини в колективі. Соціально марковані розмовні засоби допомагають зробити діалоги більш емоційно забарвленими та передати настрої і почуття персонажів, а також підказують їхній статус. Завдяки аналізу кінотексту можна зробити портрет конкретного персонажа, схарактеризувати його психологічну складову й навіть передбачити його поведінку та стосунки з іншими персонажами.

1.3. Функціональні характеристики жаргонно-просторічної комунікації в кінофільмах

Сучасний світ характеризується динамічністю й підвищеною увагою до дослідження різноманітних мовних явищ, зокрема розмовної лексики. У сфері кіно жаргонно-просторічна комунікація відіграє важливу роль, адже вона надає правдоподібності, щоб мати особливий вплив на аудиторію. Також для досягнення цієї мети режисер задає для своїх персонажів певні часові рамки, географічні межі та суспільні умови, що віддзеркалюється у виборі лексики для їхнього спілкування [11, с. 120].

Розмовну лексику в кінодискурсі активно застосовують здебільшого в стилістичних цілях, зокрема для передачі сучасності, незвичайності, відходу від шаблону і прийнятого стандарту, для передачі певного настрою персонажів; щоб підкреслити конкретику, жвавість, точність, образність, для уникнення штампів і кліше. Адже набагато цікавіше, коли кіноперсонажі розмовляють, як реальні люди, а не чітко сформульованими літературними фразами.

Застосування сленгового мовлення зумовлене певними особливостями персонажа, наприклад, його бажанням самоствердитися в соціумі, тобто демонструвати приналежність до «крутих» або показати «дорослість» молодшим, а також така лексика виступає ідентифікатором, даючи можливість розпізнавати «своїх» серед «чужих». У таких ситуаціях, сленг виступає методом соціалізації, хоча й передбачає певне відокремлення від соціуму. Нелітературні засоби додають відтінку невимушеності, надають тексту більш яскраве емоційне забарвлення [9, с. 3].

У кінодіалозі на відміну від природному спілкуванні є певні особливості, такі як відсутність повторів, перепитувань, накладання реплік одна на одну або вагання, які могли б створити враження поганої гри акторів чи неналежної режисури. Однак використання жаргонізмів, просторіч, сленгізмів та подібних засобів у кінодіалогах допомагає створити максимальну наближеність до природної розмови та реального світу. Тому такі слова, як *чувак*, *задовбати* чи

лажа, є достатньо природними для використання в кіномистецтві. Також необхідно звернути увагу на культурно-естетичну функцію такого прошарку лексики. Адже саме ці лексеми відображають культурні й естетичні особливості певної спільноти.

1.4. Американський сленг як проблема українського кіноперекладу

Американська сленгова лексика залишається актуальною проблемою для лінгвістів та перекладачів, адже зростає кількість засобів масової інформації, користування соціальними мережами все більше входить у повсякденне життя людей, а тому вплив, який чинять ці фактори, виявляється і в появі нових сленгових висловів. Особливо все це впливає на переклад англомовних фільмів та серіалів.

Прагнення до максимальної змістової й структурної наближеності перекладу до оригіналу приводить до того, що еквівалентними виявляються не тільки тексти, але й окремі висловлювання та навіть складові одиниці, зокрема сленгові слова [7]. Однак у сучасному кінодискурсі їх адекватне відтворення є досить непростим завданням і передбачає високу компетентність перекладача.

Враховуючи той факт, що сленг означає новизну й сучасність, виникають проблеми з пошуком відповідників у мову перекладу. Переклад сленгу спонукає враховувати численні лінгвопрагматичні аспекти, а тому потребує належної уваги до прийомів, засобів та параметрів адекватності міжмовних відповідників, зокрема в аудіовізуальних матеріалах. Адже така занижена лексика відіграє важливу роль у передачі емоційного забарвлення кінофільму.

Однією з проблем постає змінність цього прошарку лексики: деякі сленгізми входять в активне використання на століття, але більшість із них вичерпують своє значення в суспільному спілкуванні майже одразу після появи. Ця мінливість унеможливорює створення словника, який зміг би змінюватися одночасно з розвитком таких слів-сленгізмів.

Також перешкодою є складність знайти чіткий сучасний еквівалент. Якщо перекладачі використовують наявні еквіваленти таких сленгових одиниць, то вони виявляються не досить влучними. До того ж знову постає проблема експресивності висловлювання із застосуванням сленгу. З цього приводу І. Онушканич відзначає, що найчастіше перекладачі підбирають еквіваленти української мови з меншим ступенем експресивності [13, с. 297], що, на нашу думку, заважає передати саме ту енергетику персонажів кінострічки, яка чітко прослідковується в оригіналі. Наприклад, один із героїв серіалу використовує вираз *“I don't like bugs, okay? They freak me out”*, що на українській мові звучить як *«Я не люблю комах. Вони лякають мене»*. Хоча фразове дієслово *“freak someone out”* має значення *to cause someone be very scared*. Ця тенденція простежується і в перекладі назв фільмів. Так, наприклад, назва кінострічки *Goodfellas* українською звучить як *«Круті хлопці»*, хоча йдеться про бандитів, які є членами італійської мафії.

1.5. Методологія перекладознавчого дослідження

В останні десятиліття проблема передачі зниженої лексики, зокрема сленгізмів, українською мовою займає особливе місце в мовознавстві та приваблює все більше науковців. Так, Л. Ставицька, О. Тараненко, І. Гальперін, В. Хом'яков приділили увагу самому поняттю «сленг» та його особливостям. У своїх роботах вони висловлювали схожі або зовсім різні думки щодо термінології, класифікації та функцій нелітературної мови.

Особливу увагу деякі вчені акцентували на молодіжному сленгу, його функціонуванні та перекладі рідною мовою. Так, за словами І. Бик, найпоширенішими засобами перекладу сленгової лексики є використання еквівалентів, максимально близьких лінгвістичних одиниць, що зберігають зміст першотексту, аналогів, коли перекладачеві доводиться обирати один варіант із цілої низки відповідників, а також застосування пояснювального перекладу. І. Онушканич додає також такі методи, як використання просторіччя

зادля збереження характеристики відхилення від літературної мови, контекстуальної заміни, коли підбирається варіант перекладу, що підходить лише в цьому випадку, та метод генералізації, коли відбувається заміна конкретного поняття загальним, а видового – родовим [13, с. 297–299].

Однак проблема американського сленгу в контексті кінодискурсу щодо його відтворення українською мовою – все ще недостатньо вивчене питання в лінгвістиці. Тому в своєму дослідженні ми зробили акцент на лінгвокультурних особливостях передачі такої розмовної лексики в українському перекладі кінофільмів. Зокрема, ми проаналізували український переклад першого сезону молодіжного серіалу *The Big Bang Theory* / «Теорія великого вибуху». Головними героями цього ситкому є два молоді обдаровані фізики – Шелдон Купер та Леонардо Гофстедер, які живуть в одній квартирі й працюють у Каліфорнійському технологічному коледжі. Попри всю свою геніальність, вони мають деякі проблеми у спілкуванні з людьми. Серіал насичений різнобарвною лексикою, яку досить складно перекласти, а тому ми дослідили, які саме перекладацькі трансформації було застосовано щодо сленгізмів в україномовному перекладі. Тому, беручи за основу праці І. Онушканич й М. Штогрин, а також К. Шеремета щодо сленгу та шляхів його передачі, методом суцільної вибірки ми відібрали 103 сленгові одиниці (у 100 репліках) та проаналізували їхні значення, спосіб застосування, методи утворення та способи передачі українською мовою.

Висновки до розділу 1

Термін «соціальний діалект» більшість мовознавців визначають як мову певних соціальних груп, однак питання щодо його класифікації залишається актуальним. Найчастіше соціальні діалекти поділяють на арго, жаргон та сленг, які є дуже близькими. Під поняттям «арго» у Франції XIV–XV століть розуміли мову кримінального світу, а пізніше так почали називати умовну мову студентів, акторів, жокеїв і спортсменів. Жаргон за радянських часів позначав

явища диференціації мови, що мають вужчу соціальну базу (військовий жаргон, жаргон моряків, студентський чи молодіжний жаргон). А термін «сленг» вважають синонімічним до «жаргон», проте вони не є тотожними.

Кінодискурс є важливою складовою лінгвістики, адже фільми відіграють важливу роль у житті соціуму; вони постійно визначають, зміцнюють та перетворюють світосприйняття глядача. Через кінотекст, тобто за допомогою реплік, музичного оформлення, рухів, інтер'єру, пейзажів, спецефектів, творці кінострічки розкривають культурне й соціальне середовище персонажів. Задля спрощення сприйняття глядачем такого тексту використовується найрізноманітніша лексика, зокрема сленг.

У сфері кіно жаргонно-просторічну лексику застосовують для правдоподібності й сучасності діалогів та надання стилістичного забарвлення. За допомогою такої прошарку лексики сценаристи надають соціальну й психологічну характеристику персонажів та визначають їхній соціальний статус.

У сучасному кінодискурсі адекватне відтворення американського сленгу є досить непростим завданням і передбачає високу компетентність перекладача. Головними проблемами постають рухомість сленгу, що заважає створенню сучасного словника, а також підбір перекладачами менш експресивних відповідників.

РОЗДІЛ 2

АМЕРИКАНСЬКИЙ СЛЕНГ В УКРАЇНСЬКОМУ КІНОПЕРЕКЛАДІ: ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ

2.1. Міжкультурні й соціопсихологічні аспекти перекладу

Міжкультурна комунікація виступає важливим чинником на сучасному етапі розвитку суспільства з його активними та тісними зв'язками представників різних культур світу. Переклад, у свою чергу, є посередником цих відносин, що допомагає максимізувати співробітництво та взаєморозуміння. Тому основним завданням перекладача в контексті міжнародної комунікації є здійснення повної й адекватної передачі змісту першотексту. Однак необхідно враховувати не лише мовні особливості оригіналу; для досягнення взаєморозуміння між комунікантами необхідне максимальне злиття мовного, соціального й культурного просторів учасників комунікації.

Також важливим елементом при перекладі є соціопсихологічний аспект, тобто позамовні фактори, пов'язані із соціальним та психічним станами людини. Переклад має викликати образи й асоціації, співмірні з тими, які виникають у підсвідомості комуніканта. Наприклад, фраза одного з героїв серіалу *“Shotgun!”*, коли друзі сідають у машину, не перекладається як *дробовик*. Це лише попередження, що він сяде на переднє сидіння поруч із водієм, адже виявляється, раніше в Америці на цьому сидінні була людина, яка відповідала за поведження з дробовиком. Але тепер це стосується лише сидіння поруч із водієм, і доречним перекладом буде *«Я на переднє сидіння!»* Тому робота перекладача полягає в переході не лише від мови оригіналу до мови перекладу, але й від однієї культури до іншої. І це є певною перешкодою до адекватності перекладу. Перекладач повинен володіти мовами й мати екстралінгвістичні знання, щоб уникнути непорозумінь, зумовлених соціальними відмінностями.

Складність перекладу збільшується при значній відмінності культурних особливостей, і в такому випадку «творча діяльність перекладача має спрямовуватися на примирення двох суперечливих тенденцій: збереження мовної норми рецептивної культури в перекладі, з одного боку, та її гармонізацію з нормою оригіналу як феномена вихідної культури, з іншого» [20, с. 176].

Процес комунікації часто містить у собі певні одиниці, що можуть суттєво відрізнятися у світових культурах, адже в різних суспільствах у тотожних ситуаціях бачення будь-якої реалії може відрізнятися, тому й мовне представлення буде різним. Наприклад, російська назва квітки *подснежник* в українській мові звучить як *підсніжник*, тоді як в англійській ця реалія виглядає як *snowdrop*, що викликає образну асоціацію. Деякі слова в умовах міжкультурної комунікації можуть становити певні перешкоди для розуміння представниками іншої культури.

Таким чином, перекладачеві необхідно враховувати міжкультурний та соціопсихологічний аспекти перекладу, щоб допомогти реципієнту уникнути непорозумінь.

2.2. Мовностилістичні показники якості перекладу сленгізмів

З огляду на те, що сленг використовується передусім у стилістичних цілях, адекватність його передачі в аудіовізуальних матеріалах впливає на загальну атмосферу кінострічки. Однак невідповідність окремих елементів культури стає на заваді точній передачі як смислового, так і емоційного навантаження, тому використання таких стилістичних прийомів, як метафора, гіпербола чи каламбур, приходиться у нагоду. Наприклад, вислів одного з персонажів “*Sheldon, here is the new edition of Hellboy. It’s mind blowing*” перекладається як «Шелдоне, це нове видання Хелбоя. Воно просто зносить дах!» У цьому випадку сленгізм “*mind blowing*” переклали за допомогою метафори «зносить дах». Прикладом із використанням гіперболи можуть бути

слова Говарда “*Oh, no. Look at my fingers. They’re like Viennasausages.*” У цьому контексті “*Viennasausages*” стає сленговим виразом, що містить гіперболу, адже чоловік порівнює свої пальці, які, на його думку, були опухлими, з цим найбільшим видом сосисок. А ось слова Шелдона “*I’m going to miss so much the unified field theory, cold fusion, the dogapus*” містять каламбур *dogapus*, який в українській мові отримав відповідник *песеніг*.

Є й приклади діалогу, що містить гру слів у оригіналі, який було перекладено без її використання в тексті перекладу. Це, зокрема, діалог між Шелдоном та Раджем: “*I don’t like bugs, okay? They freak me out.*” “*Interesting. You’re afraid of insects and women. Ladybugs must render you catatonic.*” Тут гра слів *lady* та *bugs* як *ladybugs* втрачає свій сенс при перекладі: «Я не люблю комах. Вони мене лякають». «Цікаво. Ти боїшся комах та жінок. Напевно, сонечка тебе, взагалі, в кому вганяють».

2.2.1. Лексико-семантичні особливості

Сленг, як і інші види нелітературної мови, є складовою лексико-семантичної системи. Сленгова лексика, для якої характерна нормативна зниженість та більша експресивність, відображає асоціативно-образне уявлення молоді та містить одиниці з аксіологічним компонентом для позначення понять і явищ життя, вульгаризми, професійний жаргон. Незважаючи на те, що більшість сленгізмів є більш яскравими та образними варіантами нейтральної та розмовної лексики, для людей іншого віку вони є незрозумілими.

Взагалі, американський сленг можна поділити на безліч лексико-семантичних груп. У досліджуваному серіалі найпоширенішими групами є:

- сленгізми на позначення людини: *brainiac* – ботанік, *buzz-kill* – кайфолом, *nerd* – зубрило, *gold digger* – жінка, яка вийшла заміж за розрахунком, *hippy-dippy* – божевільні хіпі, *jerk* – виродок;
- вигуки на позначення емоційного стану: застереження (*Spoiler alert!* – Жодних спойлерів!), вподобання (*It’s bitchin’* – Кльово!), здивування (*Jeepers* – Ух ти ж), обурення (*Holy smokes!* – Здуріти!);

- назви страв і напоїв: *booze* – алкоголь, *za* – ніца, *non-fat White Russians* – «біленька» (про горілку);
- аксіологічні характеристики: *creepy* – моторошний, ненормальний; *that's uncool* – це не кльово; *dipry* – божевільний.

Таким чином, на основі зробленої вибірки, ми дійшли висновку, що найуживаніший американський сленг пов'язаний з людиною та її характеристикою.

2.2.2. Морфолого-синтаксична стилізація мовлення персонажів

Як зазначає Л. Мацько, стилізація – це всеохопне, свідоме насичення тексту ознаками певного стилю й жанру для створення відповідного стильового враження [12, с. 385]. Засобами стилізації мовлення персонажів є мовні одиниці різної структури, зокрема знижена лексика, фразеологізми, граматичні форми, засоби синтаксису.

Серіал «Теорія великого вибуху» насичений різною лексикою, а його персонажі характеризуються використанням притаманного лише їм мовлення. Так, один із головних героїв ситкому Шелдон Купер позбавлений звичайної чуйності та співпереживання, однак поруч із його зарозумілістю це викликає значну частину смішних ситуацій у серіалі. Він має досить специфічне почуття гумору і часто використовує каламбури, зокрема в його діалозі з Леонардом: *“You don't get it, Leonard. I'm going to miss so much the unified field theory, cold fusion, the dogapus.” “What's a dogapus?” “The hybrid dog and octopus. Man's underwater best friend.”* Тут Шелдон шляхом поєднання слів *“dog”* та *“octopus”* утворив неологізм. Крім того, після кожного жарту герой додає вигадане ним слово *“Bazinga!”* – «Бугагашенька!»

Його друг і колега Леонардо Говстедер трохи невпевнений у собі та уїдливій. У його мовленні багато сарказму: *“For God's sake, Sheldon, do I have to hold up a sarcasm sign every time I open my mouth?”* – «Заради бога, Шелдоне, мені що, показувати табличку “сарказм” щоразу, коли я відкриваю рота?» Говард Воловіц – інженер, поліглот та жіночий підлабузник, однак він часто

промовляє обурливі й часто сексистські репліки в присутності жінки. Він часто використовує фразеологізми, крилаті фрази у зміненій формі. Наприклад, *bros before hoes* – *спочатку друзі, а телички потім*. А їхній друг Раджеш Кутрапалі, попри свій індійський акцент, досить часто використовує американський сленг і слово *dude* – *чувак*. Наприклад, “*Don’t flatter yourself, Dude.*” – «*Не лести собі, чувак*». Пенні як головна героїня серіалу товариська дівчина, але висловлюючи почуття гніву чи смутку, інші персонажі порівнюють її з Халком. Для її мовлення характерні вигуки, наприклад, “*Holy smokes!*” – «*Здуріти!*»

2.3. Перекладацькі трансформації при передачі сленгізмів

Сленгова лексика виступає перешкодою для вільної комунікації, а її переклад є досить складним і кропітким процесом та потребує як лінгвістичних так і екстралінгвістичних знань.

Перекладацькі трансформації – це міжмовні перетворення, відступи від структурного та семантичного паралелізму між текстом оригіналу й текстом перекладу з метою досягнення перекладацької еквівалентності. Є декілька класифікацій перекладацьких трансформацій.

На думку К. Шеремета, при перекладі сленгізмів найкращим способом є використання функціональних аналогів або варіативних відповідностей за наявності їх у мові перекладу, а якщо вони відсутні, то можна застосувати описовий переклад або ряд перекладацьких трансформацій, дотримуючись при цьому відповідних норм мови перекладу [21, с. 95]. І. Онушканич додає також такі методи, як використання просторіччя задля збереження характеристики відхилення від літературної мови, контекстуальної заміни, коли підбирається варіант перекладу, що підходить лише в цьому випадку, та метод генералізації, коли відбувається заміна часткового поняття загальним, а видового – родовим [13, с. 297–299].

Найпродуктивнішим і найбільш уживаним способом відтворення сленгізмів в українському перекладі ситкому «Теорія великого вибуху» є

використання різних варіантних відповідників, тобто аналогів, які іноді менш стилістично забарвлені. Наприклад, *“It sounds wonderful.” “It was. Until I fell in love with a jerk!”* перекладено як *«Прекрасно»*. *«Було. Доки я не закохалася в одного виродка»*. Одним зі значень слова *jerk* є *неприємна людина* і може перекладатися як *козел, покидьок, сволота*, а отже, переклад досить влучний, особливо з огляду на те, що йдеться про колишнього хлопця й емоційність досить висока. Також прикладами перекладу із застосуванням відповідників є фрази *“Ah, gravity, thou art a heartless bitch”* та *“It’s on, bitch”*, перекладені як *«Гравітація, безсердечне стерво»* і *«Стережися, падло»*, відповідно. У цих реченнях використовується один і той самий сленгізм, однак відтворений різними аналогами. У першому випадку, з огляду на те, що *bitch* – це лайливе слово, перекладачі використали більш цензурне слово й тим самим підкреслили комічність виразу, але в другому випадку цей аналог довелося змінити, адже звернення спрямоване до особи чоловічої статі. Однак обидва варіанти не змінили влучності та експресивності висловів. Ще одним прикладом цього слугує часто використовувана Пенні фраза *“Holy smokes!”* Цей сленговий вираз означає подив. Українською мовою його прийнято перекладати таким же вигуком на кшталт *«Чорт забирай!»*, *«Ну і ну!»*, *«Ось тобі й маси!»* А перекладачі серіалу переклали цей вислів як *«Здуріти!»*

Інколи відбувається так, що перекладач використовує навпаки більш емоційні та стилістично забарвлені аналоги. У таких випадках підкреслюється сам мовець та особливості його характеру чи освіченості. Прикладом може бути фраза колишнього хлопця Пенні, однієї з головних героїнь: *“Get lost.”* – *«Вали звідси!»* Цей вислів можна було перекласти як *згинь* або *іди звідси*, але мовець не досить розумний, тому такий переклад влучно показав культурний рівень хлопця. Схожим прикладом є вислів *“If he understands that, you’re in trouble.”* Взагалі його можна перекласти таким чином: *«Якщо він зрозуміє, то в тебе будуть проблеми»*. Але перекладач підібрав інший аналог: *«Якщо він зрозуміє, ти в халені»*, який є більш емоційним за оригінал.

Наочним прикладом перекладу із застосуванням контекстуальної заміни є фраза Говарда Воловіца “*What do you recommend for someone who worked up a man-sized appetite from a morning of weight training and cardio-funk?*” У цьому випадку перекладач переклав це таким чином: «Що ви порадите тим, хто готовий слона з’їсти після ранкових тренувань та кардіо?» Дослівний переклад виразу *a man-sized appetite* може означати апетит розміром з людину, тому перекладач замінив його україномовною ідіомою «готовий слона з’їсти».

Вислів “*We were going to throw his Kindle outside, ... and let him freeze to death*” перекладено як «Ми збирались викинути його “Кіндл” і дати врізати дуба від холоду». Оригінальний нейтральний вираз *let him freeze* у перекладі замінюється на просторічне вульгарне «врізати дуба».

Деякі сленгові слова перекладаються за допомогою транслітерації, як, наприклад, *spoiler* – спойлер.

Дуже рідко перекладачі вдавалися до такого прийому передачі сленгу, як описовий переклад. Так, вираз “*Come on, you know how it is with breakups*” перекладено як «Ну годі тобі, ти ж знаєш, як воно після розриву стосунків». А також, “*No, I’m looking for a hookup*” – «Ні, я шукаю, з ким можна було б познайомитись». Такий спосіб є найменш уживаним, зокрема в перекладі цього серіалу, можливо через нагромадження слів, але він є дієвим, коли немає жодного готового еквівалента чи аналога.

Дослідивши шляхи передачі сленгізмів українською мовою, нами було встановлено, що найпоширеніший спосіб перекладу сленгізмів у цьому серіалі є підбір варіантних відповідників-аналогів – 52% від загальної кількості. Причому конкретизація застосовувалася у 34% прикладів. Водночас, найменш вживаними способами перекладу, які було виявлено при аналізі фактичного матеріалу, є описовий переклад, калькування, та метод генералізації, що разом становлять 14%.

2.4. Проблеми й рішення щодо неадекватності перекладу

Під час перекладу кінофільму перекладач (навіть команда перекладачів) виконує багато складних завдань щодо вибору способів відтворення реалій, безеквівалентної лексики, інтертекстуальних елементів; адаптування реалій до культурних стереотипів глядача; синхронізування тексту з кадром; урахування особливостей персонажів; відтворення специфічного гумору, сленгу; перекладу власних імен та назв [5, с. 66–70]. Беручи до уваги саме адекватність перекладу сленгової лексики, це питання є найактуальнішим для перекладачів, зокрема молодіжних фільмів та серіалів.

За В. Комісаровим, адекватним є переклад, що забезпечує прагматичні задачі перекладацького акту на максимально можливому для досягнення цієї цілі рівні еквівалентності, не допускаючи порушень норм чи узусу мови перекладу, дотримуючись жанрово-стилістичних вимог до текстів певного типу й відповідаючи загальноновизнаній конвенціональній формі перекладу [8, с. 200]. Розв'язати проблему допомагають належна увага до комунікативної ситуації та наявність достатнього запасу фонових знань. Якщо нестандартні одиниці стають інтернаціональними, перетворюються на «модні» слова-символи, то вони при перекладі передаються калькою та додаткового тлумачення не потребують, наприклад: *bucks* – бакси, *hacker* – гакер чи *rap* – реп. Однак в інших випадках перекладачеві необхідно вдаватися до використання конкретної перекладацької трансформації.

Зокрема Л. Латишев виокремлює такі основні причини застосування перекладацьких трансформацій: 1) розходження в системах мов оригіналу та перекладу; 2) розходження норм у мовах перекладу та оригіналу; 3) розбіжності узусу, чинного в середовищі носіїв мови оригіналу та перекладу [10, с. 68].

З огляду на значну кількість перекладацьких трансформацій, перекладач повинен розуміти, яка з них буде найдоречнішою в конкретній ситуації. Однак не слід забувати й про особливості сленгу. Адже іноді перекладачі забувають про передачу стилістичного значення, а концентрують свою увагу лише на

денотативному, тим самим унеможливаючи якісну трансформацію. Наприклад, у вислові *“Jeepers, I’m drunk!”* сленгізм *“jeepers”* перекладається як *«боженьки ти мій!»* або *«ах, чорт забирай!»* у значенні великого здивування, але в перекладі він відповідає менш емоційно забарвленій фразі *«Ух ти ж, я п’яний!»*

Дослідження доводить, що немає універсальної моделі перекладу сленгізмів, тому перед перекладачем постає складне завдання, яке передбачає урахування всіх особливостей перекладу сленгізмів та специфіку аудіовізуального перекладу. Перекладачам слід самим використовувати знання та креативність і чітко спостерігати за контекстом, щоб успішно відтворити кінострічку цільовою мовою.

Висновки до розділу 2

У контексті міжнародної комунікації основним завданням перекладача є здійснення повної й адекватної передачі змісту першотексту, для чого необхідне максимальне злиття мовного, соціального й культурного просторів учасників комунікації. Тому перекладач повинен володіти мовами й мати екстралінгвістичні знання, щоб уникнути непорозумінь, зумовлених соціальними відмінностями мовців.

Невідповідність окремих елементів культури стає на заваді точній передачі як смислового, так і емоційного навантаження, тому перекладачеві доводиться використовувати різні стилістичні прийоми. Зокрема, перекладачі серіалу *The Big Bang Theory* / «Теорія великого вибуху» часто застосовували метафори, гіперболи та каламбури для підтримки стилю мовлення персонажів.

Сленг є складовою лексико-семантичної системи мови, відбиває асоціативно-образне уявлення молоді та містить одиниці з аксіологічним компонентом для позначення понять і явищ життя, вульгаризми, професійний жаргон. Американський сленг можна поділити на безліч лексико-семантичних груп, а в цьому серіалі найпоширенішими є сленгізми на позначення людини,

вигуки на позначення емоційного стану, назви страв і напоїв, аксіологічні характеристики.

Не менш важливим аспектом перекладу сленгу є стилізація мовлення персонажів. Серіал «Теорія великого вибуху» насичений різною лексикою, а його персонажі характеризуються використанням притаманного лише їм мовлення. Тут засобами стилізації є мовні одиниці різної структури, зокрема знижена лексика, фразеологізми, граматичні форми, засоби синтаксису.

Переклад сленгової лексики є досить складним і кропітким процесом. Найкращими методами перекладу є використання функціональних аналогів або варіативних відповідностей, просторіччя, контекстуальної заміни, метод генералізації та описовий переклад.

На сьогодні адекватність перекладу сленгової лексики є актуальним питанням для перекладачів. Для вирішення цієї проблеми перекладачеві допомагає комунікативна ситуація та наявність достатнього запасу фонових знань. Слід пам'ятати про передачу стилістичного значення, а не концентрувати свою увагу лише на денотативному.

ВИСНОВОК

У нашій роботі ми провели вивчення такої перекладацької проблеми, як сленг в аудіовізуальному перекладі (на матеріалі молодіжного серіалу *The Big Bank Theory*). Ми визначили термін «сленг», виявили його властивості та особливості. Було розглянуто різні наукові думки щодо трактування цього поняття та його функцій. Ми також дослідили особливості перекладу сленгових одиниць українською мовою в кінематографі.

Було проаналізовано способи перекладу сленгу в популярному американському серіалі *The Big Bang Theory* («Теорія великого вибуху») та проведено порівняльний аналіз англomовного оригіналу й українського перекладу, зробленого студією *Paramount Comedy*, для виявлення стратегій перекладу зниженої лексики.

Сленг є невіддільною частиною мовлення, а тому на ньому зосереджують свою увагу багато лінгвістів, що досліджують його функціональний потенціал, лінгвістичні ознаки та способи перекладу. Тому є багато точок зору, які стосуються класифікації нормативно зниженого шару лексики, визначенню поняття і його походження.

У теоретичній частині роботи ми зосередили свою увагу на термінологічній проблемі зниженої лексики, її використанні в кінофільмах, а також на проблемі американського сленгу в перекладацькому аспекті. До того ж було виокремлено функції сленгізмів в аудіовізуальних матеріалах, адже саме вони дають змогу прослідкувати вживання цієї соціально маркованої лексики в умовах наближених до реальності.

У результаті проведеного дослідження були перераховані й розглянуті найчастіше вживані способи передачі сленгізмів рідною мовою. У цьому дослідженні методом суцільної вибірки було відібрано й проаналізовано 103 приклади вживання американського сленгу в телесеріалі «Теорія великого вибуху». За результатами порівняльного аналізу було з'ясовано, що в більшості випадків застосовувався метод підбору аналогів (52%), а конкретизація

спостерігалася у 34% прикладів перекладу. Результати дослідження згруповані в таблиці (див. Додаток А).

У ході роботи ми виявили, що передача сленгової лексики на українську мову відбувається з урахуванням ситуативного чинника, а не приналежності до того чи іншого жанру, а тому одна й та ж одиниця може перекладатися абсолютно різними способами.

Було виявлено, що через багатогранність та різноманітність цього мовного явища та його особливостей чітка стратегія перекладу відсутня, а перекладацькі засоби можуть видозмінюватися. На вибір способу перекладу впливає не лише задум автора сценарію, але й точка зору перекладача, який, керуючись перекладацьким інстинктом та покладаючись на досвід і творчі здібності, створює іншомовний аналог оригінального тексту.

Матеріали наукової роботи можуть бути використані в навчальних курсах з лінгвостилістики та перекладу як поради щодо типових прийомів перекладу й уникнення помилок при відтворенні американського сленгу в українських перекладах кінострічок.

Перспективним вважаємо подальше дослідження способів відтворення сленгу в кінострічках засобами української мови, адже популярність кіноіндустрії на сучасному етапі розвитку потребує адекватного перекладу, який буде позитивно сприйматися аудиторією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудіовізуальний матеріал: The Bing Bang Theory – Series 01 at <https://bigbangtrans.wordpress.com>: Bing bang theory transcripts. 2009. URL: <https://bigbangtrans.wordpress.com/series-1-episode> (дата звернення: 12.01.2022).
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. М.: Советская Энциклопедия, 1969. 608 с.
3. Беляева Т. М., Хомяков В. А. Нестандартная лексика английского языка. Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1985. 316 с.
4. Бондалетов В. Д. Социальная лингвистика: учебное пособие. М.: Просвещение, 1987. 160 с.
5. Бузаджи Д. М. Хоть горшком назови? *Мосты*. 2005. № 1(5). С. 64–75.
6. Дуднік Т. В. Англомовні запозичення в українській фінансово-економічній термінології та особливості їх перекладу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*: зб. наук. праць. Херсон, 2013. Вип. № 20. С. 241–243.
7. Жирмунский В. М. Национальный язык и социальные диалекты. Ленинград: Художественная литература, 1936. 300 с.
8. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). 1990. 253 с.
9. Костюк Т. О. Семіотичні особливості художнього тексту в перекладацькому вимірі. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. 8 с. URL: http://vtei.edu.ua/doc/2020/01_10_2020/1/4.pdf (дата звернення: 14.01.2022).
10. Латышев Л. К., Семенов А. Л. Перевод: теория, практика и методика преподавания. М.: Академия. 2003. 192 с.
11. Маслова С. Я. Способи творення одиниць розмовної лексики в англійськомовному кінодискурсі. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. № 8, 2020. С. 120–125.

- 12.Мацько Л. І. Стилїстика української мови: підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. К.: Вища шк., 2003. 462 с.
- 13.Онушканич І., Штогрин М. Сленг як перекладознавча категорія: поняття, етимологія, способи перекладу. *Вісник Житомирського державного університету. Серія «Філологія»*. 2013. № 3. С. 296–300.
- 14.Руденко М. Ю. Арго, жаргон і сленг у європейському й американському мовознавстві: історія і сучасний стан дослідження: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15. Слов'янськ, 2019. 270 с.
- 15.Саприкіна О. П. Молодіжний сленг у сучасній англійській лексикології. *Нова педагогічна думка*. Рівне, 2020. № 1 (101). С. 66–69.
- 16.Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. К.: Критика, 2005. 464 с.
- 17.Теорія великого вибуху – Сезон 1 // uaserials.pro: Двоголосий закадровий переклад | 1+1. 2019. URL: <https://uaserials.pro/123-teoryavelikogo-vibuhu-sezon1.html> (дата звернення: 12.01.2022).
- 18.Хомяков В. А. Введение в изучение сленга – основного компонента английского просторечия. Вологда: Вологодский гос. пед. ин-т, 1971. 104 с.
- 19.Хомяков В. А. Три лекции о сленге: пособие для студентов англ. отд-ния пед. вуза. Вологда, ВГПИ, 2009. 64 с.
- 20.Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248 с.
- 21.Шеремета К. Ю. Англомовний сленг: перекладацький аспект. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Філологічні науки*. 2016. Кн. 2. С. 92–95.

Прийоми перекладу сленгізмів

№	Перекладацький прийом	Оригінал	Переклад
1	конкретизація	Raj: <i>I don't like bugs, okay? They freak me out.</i> Sheldon: <i>Interesting. You're afraid of insects and women. Ladybugs must render you catatonic.</i>	Радж: <i>Я не люблю комах. Вони мене лякають.</i> Шелдон: <i>Цікаво. Ти боїшся комах та жінок. Напевно, сонечка тебе, взагалі, в кому вганяють</i>
2	аналог	Penny: <i>No, I mean has he ever dated someone who wasn't a brainiac?</i> Sheldon: <i>Oh, well, there was this one girl who had a PhD in French Literature.</i>	Пенні: <i>Я маю на увазі, ти колись зустрічався з ким-небудь, хто б не був ботаніком?</i> Шелдон: <i>Ну, була одна доктор наук із французької літератури.</i>
3	контекстуальна заміна, конкретизація	Shotgun!	Я на переднє сидіння!
4	генералізація	<i>Bob was busy, so he had to take a raincheck on our Halo 2 session.</i>	<i>Боб був зайнятий, тому він повинен був попросити перенести свою участь у Halo 2 на інший день.</i>
5	конкретизація	Leonard: <i>Okay, for the record, what you guys are doing is really creepy.</i> Howard: <i>You know what? If it's creepy to use the Internet, military satellites,</i>	Леонард: <i>До речі, те, що ви робите, це ненормально.</i> Говард: <i>Знаєш що? Якщо це ненормально використовувати</i>

		<i>and robot aircraft to find a house full of gorgeous young models so that I can drop in on them unexpectedly, then fine, I'm creepy.</i>	<i>інтернет, військові супутники та безпілотні літальні апарати для того, щоб знайти будинок, повний шикарних молоденьких моделей, і нагрянути до них несподівано, то так, я ненормальний.</i>
6	контекстуальна заміна	<i>I have just one question for you. While I am perfectly happy with the way things are between us, you said that you didn't want to go out with me because I was too smart for you. Well, newsflash, Lady. David Underhill is ten times smarter than me.</i>	<i>У мене лише одне питання до тебе. Хоч мене все влаштовує у наших стосунках, ти сказала, що не хочеш зустрічатися зі мною, бо я надто розумний для тебе. Але уяви собі! Девід Андерхіл у десять разів розумніший за мене!</i>
7	конкретизація	<i>That is my spot. In an ever-changing world it is a simple point of consistency.</i>	<i>Це – моє місце. У світі, що постійно змінюється, це єдина точка стабільності.</i>
8	аналог; транслітерація	<i>Stuart: Sheldon, here is the new edition of Hellboy. It's mind blowing. Sheldon: Excuse me. Spoiler alert!</i>	<i>Стюард: Шелдон, це нове видання Хелбоя. Воно просто зносить дах! Шелдон: Вибач! Жодних спойлерів!</i>
9	аналог	<i>Right here. See it? The common field cricket, a.k.a. <i>Gryllus assimilis</i>, which is</i>	<i>Ось тут, бачиш? Цвіркун польовий звичайний, ака <i>Gryllus assimilis</i>, що з</i>

		<i>Latin for “Suck it. You loser.”</i>	латинського перекладається як « Викуси , лузер».
10	аналог	<i>I found the Grinch to be a relatable and engaging character, and I was really with him right up the point that he succumbed to social convention and returned the presents and saved Christmas. What a buzz-kill that was.</i>	Для мене Грінч був персонажем, з яким я відчував тісний зв'язок, і я підтримував його до самого моменту, коли він піддався громадській нормі, повернув усі подарунки та врятував Різдво. Який кайфолом!
12	конкретизація	Stuart: <i>You guys still on for bowling tonight?</i> Sheldon: <i>Oh, yes. In fact, I've prepared some trash-talk for the occasion. Ahem... You bowl like your momma!... Unless she bowls well, in which case you bowl nothing like her.</i>	Стюард: Хлопці, ви все ще хочете піти в боулінг сьогодні? Шелдон: О, так. Більше того, я підготував кілька фраз на цей випадок. Гхм ... Ти граєш у боулінг, як твоя матуся! ... Якщо, звичайно, вона не грає добре. В іншому випадку ти не в яке порівняння з нею не йдеш!
13	контекстуальна заміна	<i>Wow, is that the laser? It's bitchin'.</i>	Вау, це лазер? Кльово.
14	конкретизація	Priya: <i>Leonard, wake up.</i> Leonard: <i>Huh? Huh, jus', sorry.</i> Priya: <i>What for?</i> Leonard: <i>I don't know.</i>	Прийа: Леонарде, прокинься. Леонард: А? Аа, вибач. Прийа: За що? Леонард: Не знаю. Коли я у

		<i>When I'm in bed with a girl, that's just my go-to response.</i>	ліжку з дівчиною, це моя чергова фраза.
15	аналог	<i>Twelve years after high school and I'm still at the nerd table.</i>	Двадцять років минуло після закінчення школи, а я все ще сиджу за одним столом із ботанами .
16	описовий переклад	<p>Raj: <i>Okay, let's check out the females.</i></p> <p>Sheldon: <i>Alright, there's a female.</i></p> <p>Raj: <i>That's Professor Wilkinson's wife, she's like 80 years old!</i></p> <p>Sheldon: <i>But she's female, isn't that the game?</i></p> <p>Raj: <i>No, I'm looking for a hookup.</i></p>	<p>Радж: Ок, давай зацінімо самочок.</p> <p>Шелдон: Добре, ось самка.</p> <p>Радж: Це дружина Професора Вілкінсона. Їй же 80 років!</p> <p>Шелдон: Але ж вона жінка. Хіба це не головна умова?</p> <p>Радж: Ні, я шукаю, з ким можна було б познайомитись.</p>
17	аналог	<p>Howard: <i>What's wrong with you? You can't hang out with your roommate's ex. That's totally uncool.</i></p> <p>Leonard: <i>No, it's fine. I don't care. I'm over it.</i></p> <p>Raj: <i>Yeah, he's over it; that's why he's been whining all day about trying to invent that memory-wiper gizmo from <i>Men in Black</i>.</i></p>	<p>Говард: <i>Що з тобою? Ти не можеш зустрічатися з колишньою твого сусіда. Це зовсім некльово.</i></p> <p>Леонард: <i>Мені байдуже. Я вже на це забив.</i></p> <p>Радж: <i>Ага, забив він. І тому він весь день плакав про те, як створити штуку, яка б стирала пам'ять, як у "Людей у чорному".</i></p>

18	аналог, калькування	Sheldon: <i>Wolowitz made it very clear my loyalty should be to male comrades before women who sell their bodies for money.</i> Leonard: <i>Is it possible that he said bros before hoes?</i>	Шелдон: <i>Воловіц чітко дав мені зрозуміти, що моя вірність товаришам має бути вище за жінок, які продають свої тіла.</i> Леонард: <i>Чи може таке бути, що він зараз сказав: спочатку друзі, а телички потім?</i>
19	описовий переклад	<i>Right. Are you a gold digger or not?</i>	<i>Так тобі потрібні лише його гроші чи ні?</i>
20	аналог	Leonard: <i>I messed up a little, you messed up a lot.</i> Sheldon: [after scaring Leonard] <i>Bazinga, punk!</i> <i>Now we're even!</i>	Леонард: <i>Я трохи облажався, я сильно облажався.</i> Шелдон: (налякавши Леонарда) <i>Бугагашенька, баклан. Один-один.</i>
21	аналог	<i>Jeepers, I'm drunk!</i>	<i>Ух ти ж, я п'яний!</i>
22	контекстуальна заміна	<i>Oh, it's not so bad. You lost money, you feel shame and you got groped by a stranger. That's Vegas. You nailed it.</i>	<i>Ні, це непогано. Ти програла все бабло, тобі соромно і тебе облапав незнайомець. Це – Вегас. У тебе, навпаки, все вийшло на п'ять із плюсом.</i>
23	конкретизація	Raj: <i>No. I'm unlovable.</i> Penny: <i>That's just the booze talking.</i>	Радж: <i>Ні, мене неможливо полюбити.</i> Пенні: <i>Це в тобі алкоголь каже.</i>
24	описовий переклад	<i>Can open, worms everywhere.</i>	<i>Розкрилася жахлива правда.</i>

25	калькування	<i>Yeah, of course you do. You're a girl. You like all kinds of hippy-dippy things.</i>	<i>Так, звичайно. Ти дівчина. Вам подобаються всі види божевільних хіпі.</i>
26	конкретизація	<i>Leonard: Yeah. Listen, I have to kinda sneak out for a while. Sheldon: All right, goodbye.</i>	<i>Леонард: Так. Слухай, мені потрібно нібито втекти на деякий час. Шелдон: Добре, до побачення.</i>
27	аналог	<i>Leonard: It sounds wonderful. Penny: It was. Until I fell in love with a jerk!</i>	<i>Леонард: Прекрасно. Пенні: Було. Доки я не закохалася в одного виродка.</i>
28	аналог	<i>Ah, gravity, thou art a heartless bitch.</i>	<i>Гравітація, безсердечне стерво.</i>
29	аналог	<i>It's on, bitch.</i>	<i>Стережися, падло.</i>
30	аналог	<i>Holy smokes!</i>	<i>Здуріти!</i>
31	аналог	<i>Get lost.</i>	<i>Вали звідси!</i>
32	аналог	<i>If he understands that, you're in trouble.</i>	<i>Якщо він зрозуміє, ти в халені.</i>
33	контекстуальна заміна	<i>What do you recommend for someone who worked up a man-sized appetite from a morning of weight training and cardio-funk?</i>	<i>Що ви порадите тим, хто готовий слона з'їсти після ранкових тренувань та кардіо?</i>
34	аналог	<i>We were going to throw his Kindle outside, ... and let him freeze to death.</i>	<i>Ми збирались викинути його «Кіндл» і дати врізати дуба від холоду.</i>
35	описовий переклад	<i>Come on, you know how it is with breakups.</i>	<i>Ну годі тобі, ти ж знаєш, як воно після розриву стосунків.</i>

36	пропущення	<i>Even though I hate his lying, cheating guts, I still love him.</i>	<i>Попри його брехню і зради, я досі його кохаю.</i>
37	аналог	<i>Is that crazy?</i>	<i>Хіба це не дурість?</i>
38	конкретизація	<i>I'm such a mess.</i>	<i>Я така плакса.</i>
39	калькування	<i>Sheldon, I'm so sorry I dragged you through this.</i>	<i>Шелдоне, мені дуже шкода, що я втягнув тебе в це.</i>
40	описовий переклад	<i>It wasn't my first pantsing.</i>	<i>Не в перше з мене штани скидають.</i>
41	конкретизація	<i>Smooth.</i>	<i>Мудро.</i>
42	аналог	<i>I can see we're going to have to spell out everything for this girl.</i>	<i>Так, бачу нам їй усе розжовувати доведеться.</i>
43	аналог	<i>I don't know what your odds are in the world as a whole, but as far as the population of this car goes, you're a veritable Mack Daddy.</i>	<i>Не знаю як взагалі, але в цій машині ти справжній мачо.</i>
44	аналог	<i>You sick, geeky bastards!</i>	<i>Хворі, скажені виродки!</i>
45	конкретизація	<i>Thank you for listening. You're a doll.</i>	<i>Дякую, що вислухав. Ти милий.</i>
46	аналог	<i>Don't just stand there, slash and move, slash and move.</i>	<i>Не стій, мочи і тікай, мочи і тікай.</i>
47	аналог	<i>Dammit man, we're dying here.</i>	<i>Дідько, ми тут помираємо.</i>
48	аналог	<i>The bastard teleported.</i>	<i>Покидьок телепортувався.</i>

49	аналог	<i>What's up, bro.</i>	<i>Що як, братане?</i>
50	аналог, конкретизація	<i>Civil servants have a documented propensity to, you know, snap.</i>	<i>Держ-службовці мають припис, знаєш, відгавкуватися.</i>
51	аналог	<i>You can analyse the data so that you don't crash into geek mountain again.</i>	<i>Ти можеш проаналізувати дані, щоб не розбитися об гору дурней ще раз.</i>
52	аналог	<i>There are pitfalls, trust me, I know.</i>	<i>Пастка, повір мені, я знаю.</i>
53	конкретизація	<i>But we don't need to quibble over terminology.</i>	<i>Не треба чіплятися до термінів.</i>
54	аналог	<i>Awesome!</i>	<i>Відпадно!</i>
55	контекстуальна заміна	<i>And instead you have written a series of popular books that reduce the great concepts of science to a series of anecdotes, each one dumbed down to accommodate the duration of an average bowel movement.</i>	<i>І натомість ви написали серію популярних книг, зробивши з великих наукових концепцій збірку анекдотів, спрощених, щоб відповідати тривалості середнього випорожнення.</i>
56	конкретизація	<i>Penny: How come you didn't go into work today. Sheldon: I'm taking a sabbatical, because I won't kow-tow to mediocre minds. Penny: So you got canned, huh?</i>	<i>Пенні: Чого не на роботі? Шелдон: Взяв творчу відпустку, оскільки я не схиляюся перед посередніми умами. Пенні: Виперли?</i>

57	контекстуальна заміна	<i>Mum's the word.</i>	<i>Ані чичирк.</i>
58	аналог	<i>All that science stuff, that comes from Jesus.</i>	<i>А наукові виприбеньки від Бога.</i>
59	аналог	<i>Now let's get cracking. Shower, shirt, shoes, and let's shove off.</i>	<i>Збирайся. Душ, сорочка, черевики і гайда.</i>
60	аналог	<i>Sheldon, he's just doodling, get in here.</i>	<i>Шелдоне, він дурня клеїть, заходь.</i>
61	конкретизація	<i>Do you realise I may have to share a Nobel Prize with your booty call?</i>	<i>Ти розумієш, що я муситиму розділити Нобелівську премію з твоїм любовним безумством?</i>
62	аналог	<i>Okay, if no-one else will say it, I will. We really suck at paintball.</i>	<i>Добре, якщо ніхто не скаже, я скажу. Ми ніякі пейтболісти.</i>
63	контекстуальна заміна	<i>I call Frodo!</i>	<i>Забиваю Фродо!</i>
64	конкретизація	<i>How wasted am I?</i>	<i>Як же я наклюкався!</i>
65	аналог	<i>Dude.</i>	<i>Чувак.</i>
66	аналог	<i>You have a back-up hypothesis.</i>	<i>Є резервна гіпотеза.</i>
67	конкретизація	<i>Why don't you go hop off on a quest.</i>	<i>Чому б тобі не пошукати інше заняття.</i>
68	аналог	<i>I'm an idiot because I always believe guys like that and...</i>	<i>Я дурена, завжди вірю таким як він.</i>
69	аналог	<i>Yeah, I'm a frickin' genius.</i>	<i>Так, я довбаний геній.</i>
70	конкретизація	<i>That's how we roll in The</i>	<i>Так ми і живемо в Шпірі.</i>

		<i>Shire.</i>	
71	аналог	<i>Okay, I got this, lock and load boys.</i>	<i>Гаразд, второпала, завантажуйтеся.</i>
72	конкретизація	Leonard: <i>What's wrong?</i> Penny: <i>Um, well, Howard and Christie are... kind of... hooking up in my bedroom.</i>	Леонард: <i>Що не так?</i> Пенні: <i>Гм, Говард і Христі... злягаються у моїй спальні.</i>
73	конкретизація	<i>Hi, fellas.</i>	<i>Привіт, друзі.</i>
74	аналог	<i>He's not a man, he's a putz.</i>	<i>Він не чоловік, а гарчірка.</i>
75	аналог	<i>Damn you, walletnook.com.</i>	<i>Хай тобі грець, walletnook.com.</i>
76	конкретизація	<i>And I call you with the time and place, but in the meantime, keep it real babe.</i>	<i>Я ще передзвоню і скажу місце і час зустрічі, тим часом, шануйся.</i>
77	аналог	<i>Back off, Sheldon.</i>	<i>Згинь, Шелдоне.</i>
78	конкретизація	<i>I'm not hitting on her.</i>	<i>Я не ліз до неї.</i>
79	аналог	<i>Oh, screw Princess Punchali.</i>	<i>До дідька принцеси Пунчалі</i>
80	аналог	<i>Beats the hell out of me.</i>	<i>Вбий мене грім!</i>
81	аналог	<i>Not to mention, Sheldon is batcrap crazy.</i>	<i>Не кажучи вже про те, що Шелдон – псих клятий.</i>
82	конкретизація	<i>Let's roll.</i>	<i>Поїхали.</i>
83	аналог	<i>Oh Jeez. Is this suit really look that bad?</i>	<i>Боже. Невже цей костюм має такий поганий вигляд?</i>
84	конкретизація	<i>Okay, then riddle me this.</i>	<i>Гаразд, поясни це.</i>
85	описовий	<i>Skynet is kinky? I don't</i>	<i>Хіба Скайнет зациклений</i>

	переклад	<i>know.</i>	на сексі? Не знаю.
86	конкретизація	<i>It's the social protocol, it's what you do when you have a friend who's proud of something they really suck at.</i>	<i>Такі правила етикету, так треба зробити коли друг пишається тим, у чому він нездара.</i>
87	конкретизація	<i>No, no, you're quark-blocking us.</i>	<i>Ні, ви нас кинули.</i>
88	описовий переклад	<i>No, no, no, Leonard gets nauseous unless he sits in front, and even then it's iffy.</i>	<i>Шелдон: Ні, Леонарда захитує, якщо він не сидить спереду, та й тоді не знаєш, чого чекати.</i>
89	конкретизація	<i>Not being drunk, or high, or...</i>	<i>Не бути п'яним чи під кайфом, чи ...</i>
90	конкретизація	<i>You can count on us, we're on it.</i>	<i>Ви можете розраховувати на нас, ми постараємося.</i>
91	аналог	<i>We need a hot fifteen year-old Asian girl with a thing for smart guys.</i>	<i>Потрібна гаряча п'ятнадцятирічна азіатка зі слабкістю до розумних хлопців.</i>
92	генералізація	<i>Any girl will do the trick.</i>	<i>Будь-яка дівчина підійде.</i>
93	конкретизація	<i>I know the type, cheerleader, student council, goes out with jocks, won't even look at anybody in the gifted programme.</i>	<i>Знаю цей тип, група підтримки, студентська рада, зустрічається зі спортсменами, не подивиться на хлопця з програми для обдарованих.</i>
94	конкретизація	<i>And if, after two years of begging, she does agree to go out with you, it turns out</i>	<i>І якщо після двох років блгань вона погодиться це підстава...</i>

		<i>to be a set-up...</i>	
95	конкретизація	Penny: <i>Wow, so in your world, you're like, the cool guys.</i> Howard: <i>Recognise.</i>	Пенні: <i>То тепер, у вашому світі ви круті.</i> Говард: <i>Заціни.</i>
96	аналог, генералізація	<i>We need a truly kick-ass team name.</i>	<i>Потрібна справді гучна назва.</i>
97	конкретизація	<i>Oh neat, what's the occasion?</i>	<i>О, клас! З якої нагоди?</i>
98	аналог	Howard: <i>Sometimes you've got to take one for the team.</i> Raj: <i>Yeah. Sack up, dude.</i>	Говард: <i>Іноді треба жертвувати заради команди.</i> Радж: <i>Так. Утрися, чуваче.</i>
99	аналог	<i>Holy crap.</i>	<i>Свята корова!</i>
100	аналог	<i>Boy, Sophie could have used a time machine in that movie. Did you see it, it's rough.</i>	<i>Треба було Софі скористатися машиною часу часу. Бачили фільм, це жесть.</i>